

Agrárpiaci Jelentések
GABONA ÉS IPARI NÖVÉNYEK

Gabona és Ipari Növények
XV. évfolyam, 23. szám, 2012

Megjelenik kéthetente
2012. december 05.

Felelős szerkesztő
Dr. Stummer Ildikó

Szerzők
Dr. Tikász Ildikó Edit
tikasz.ildiko.edit@aki.gov.hu
Keresztessyné Mohr Katalin
kmohr@aki.gov.hu
Elek Réka
elek.reka@aki.gov.hu

Kiadó
Agrárgazdasági Kutató Intézet
Piaci Árinformációs Rendszer
H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.
Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944
Telefon: (+36 1) 476-6093
Fax: (+36 1) 217-8111
www.aki.gov.hu
aki@aki.gov.hu
https://pair.aki.gov.hu

ISSN 1418 2130

A Gabona és Ipari Növények piaci jelentésén kívül kínáljuk még a Baromfi; Élőállat és Hús; Zöldség, Gyümölcs és Bor; Tej és Tejtermékek piaci jelentéseket is.

A kiadványokkal kapcsolatban részletes felvilágosítást ad:

Mihók Zsolt
Telefon: (+36 1) 476-3064

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatainak bármilyen formában (nyomtatott vagy elektronikus) történő tárolása vagy továbbítása, illetőleg bármilyen elven működő adatbázis kezelő segítségével történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

Tartalomjegyzék

ÖSSZEFOGLALÓ.....	3
GABONAPIACI JELENTÉS.....	4
Agrárpolitikai Hírek.....	5
A gabonafélék termelői ára.....	6
A gabonafélék jegyzése.....	7
Nemzetközi piaci információk.....	11
OLAJNÖVÉNY-PIACI JELENTÉS.....	12
Az olajos magvak és származékainak jegyzése.....	14
Nemzetközi piaci információk.....	17
BIOÜZEMANYAG MELLÉKLET.....	18
Agrárpolitikai Hírek.....	21

ÖSSZEFOGLALÓ

A búza globális exportára novemberben erős maradt, és az európai kikötőkben is megfigyelhető volt egy minimális emelkedés a hónap végéhez közeledve.

Az AKI PÁIR adatai szerint Magyarországon, a fizikai piacokon november 19-23. között átlagosan tonnánként 68 ezer forintért kínálták az étkezési búzát, a takarmánybúza termelői ára 65 ezer forint/tonna volt ugyanekkor.

November második felében a chicagói árutőzsdén (*CME/CBOT*) a fundamentumok a kukorica fronthavi árát 300 USD/tonnáig növelték.

Az AKI PÁIR adatai alapján, Magyarországon 62 ezer forint/tonna áron kereskedtek a takarmánykukoricával a fizikai piacokon november 19-23. között.

Az olajnövények és azok származékainak piaci ára többnyire csökkent november első felében.

Az Egyesült Államokban a szójabab kikötői ára az októberi átlagárhoz képest 7 százalékkal esett, az európai napraforgómag exportára pedig 639 USD/tonnára csökkent november közepére. Ezzel szemben a repcemag szójababbal szembeni tőzsdei árfolyánya tovább nőtt novemberben.

Magyarország célja, hogy 2020-ra a várható teljes bruttó 19 664 kilotonna olajegyenérték (ktoe) energiafogyasztásból 2879 ktoe-t (14,65 százalék) megújuló energiaforrásból biztosítson. Ezért a Vidékfejlesztési Minisztérium, a Nemzeti Agrárszaktanácsadási, Képzési és Vidékfejlesztési Intézet, valamint a Szent István Egyetem Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kara közös programban az energianövények termesztését és hasznosítását segítő minitaprotjektet hoz létre.

GABONAPIACI JELENTÉS

A hónap vége általában gyengülést szokott hozni a mezőgazdasági termények tőzsdei árában, mivel a befektetési alapok ekkor zárják pozícióikat, hogy kifizessék megbízóikat. Ezt megelőzően azonban a búza tőzsdei jegyzése szárnyalt Chicagóban (*CME/CBOT*): november 26-28. között a termény fronthavi ára 10 dollárral 322 USD/tonnára emelkedett. Ennek a legfőbb oka, hogy az Egyesült Államok mezőgazdasági minisztériuma (USDA) november 25-ei értékelésében kifejezetten gyengének minősítette az ország 2013. évi őszi búzavetésének állapotát. A kifejlődött növények (88 százalék) 33 százaléka kapott jó/kiváló minősítést, szemben az egy évvel korábbi 54 százalékos értékkel. A búza decemberi jegyzését viszont a hónap utolsó két napján megfigyelhető pozíciózárások, valamint az ár rali okozta exportvisszaesés visszanyomta 310 USD/tonnára. A párizsi árutőzsdén (*MATIF*) az európai búza iránti erős kereslet továbbra is 270 euró/tonna szinten tartotta a termény 2013. januári árát, ami az észak-amerikai trendet követve november 28-án 276 euróra növekedett. A Budapesti Értéktőzsde (BÉT) árupiaci szekciójában a decemberi szállítású malmi búza jegyzése a hónap kezdeti 67600 forint/tonnáról 69500 forintra nőtt a hónap végére. Ezzel szemben a takarmánybúza decemberi lejáratát gyakorlatilag egész novemberben stabilan tartotta a 67 ezer forint/tonna árat.

A búza globális exportára novemberben is erős maradt, és az európai kikötőkben is megfigyelhető volt egy minimális emelkedés (1-3 százalék a november eleji árhoz képest) a hónap végéhez közeledve. Az *IGC* elemzői szerint az árakra komoly hatást gyakoroltak a fekete-

tengeri régióból érkező hírek, amelyek a térség kivitelre kínált búzakészleteinek apadásáról és Ukrajna esetleges exportkorlátozásáról szóltak. Ennek ellenére, a várakozásokat felülmúló mennyiségben hajózott ki áru a régióból, fékezve más exportőrök kiszállítását. Az USA kikötőiben novemberben sem kínálták versenyképes áron a búzát, ami azt eredményezte, hogy a várt 350-400 ezer tonna helyett alig 280 ezer tonna termény lelt vevőre. A kereslet ilyen mértékű visszaesése az exportárakban is tükröződik: a Mexikói-öbölben európai szint közelébe (365 USD/tonna) ereszkedtek az árak november közepén. Számos országban aggodalmat okoz a kedvezőtlen időjárás: Argentínában és Ausztráliában heves esőzések hátráltatják a búza betakarítását és rontják annak minőségét, míg az Egyesült Államokban az aszály, Franciaországban és az Egyesült Királyságban pedig a túl sok nedvesség gátolja az elvetett mag csírázását. Mindezek a tényezők együttes következményeként – az árupiacokon tapasztalt tendenciához hasonlóan – exportár rali bontakozott ki a hónap végén.

Az AKI PÁIR adatai szerint Magyarországon, a fizikai piacokon november 19-23. között átlagosan tonnánként 68 ezer forintért kínálták az étkezési búzát, 37 százalékkal magasabb áron, mint egy évvel korábban. A takarmánybúza termelői ára 65 ezer forint/tonna volt ugyanekkor, ez 43 százalékkal haladta meg 2011 azonos időszakának átlagárát. A lisztek feldolgozó értékesítési ára vonatkozásában az előző hetihez képest 1-2 százaléki visszaesés figyelhető meg. Ettől eltekintve a vizsgált termékek 20 százalékkal drágábbak, mint egy évvel ezelőtt.

1. táblázat: A búza exportára (FOB)

Kikötő	USD/tonna							
	2012. okt. 05.	2012. okt. 12.	2012. okt. 19.	2012. okt. 26.	2012. nov. 02.	2012. nov. 09.	2012. nov. 16.	2012. nov. 23.
Rouen (I. osztályú)	347	344	345	345	349	354	348	354
Hamburg (B minőség)	350	346	351	350	357	366	361	369
Fekete-tenger (IV. osztályú)	350	345	345	345	345	345	-	355
USA Gulf (HRW)	367	371	378	378	378	381	364	365

Forrás: IGC

A határidős piacokon a kukorica tőzsdei ára megemelkedett november végén. A chicagói árutőzsdén a termény decemberi jegyzése november első felében 280 USD/tonna szintig süllyedt, elsősorban az USA rendki-

vül gyenge exportforgalma miatt. Az előre jelzett 650 ezer tonna helyett ugyanis mindössze 236 ezer tonna kukorica kivitelére kötöttek szerződést a hónapban. November második felében az élénkülő tengerentúli keres-

let, a dollár gyengülése, a szójabab árának emelkedése, valamint a hír, hogy az *Environmental Protection Agency (EPA)* elutasította az USA bioüzemanyag bekeverésének ideiglenes lemondására vonatkozó kérelmét, a kukorica fronthavi árat 300 USD/tonnáig növelte. Párizsban a november eleji ár rálit követően a termény jövő januári jegyzése 255 euró/tonna szint körül stabilizálódott a hónap hátralevő részében. Budapesten a decemberi szállítási takarmánykukoricára tonnánként 67 ezer forintért lehetett novemberben ügyletet kötni.

A kukorica exportárának változásában érvényesült a határidős piacokon megfigyelt trend, a jelentősebb kikötőkben november 23-ával bezárólag 4-7 százalékos emelkedés volt tapasztalható az október végi árszinthez képest. A vizsgált időszakban az USA veszített árelőnyéből Dél-Amerikával szemben, ami az észak-amerikai ország visszafogott exportforgalma mellett azzal magyarázható, hogy Dél-Amerikában a kifogyó ótermésű exportárualap miatt az árak szárnyalni kezdtek. Az *IGC* szerint Argentínában az ótermésű kukoricára nagyon kevés exportengedélyt adtak ki, a forgalom jelentős részét az újtermésű készletekre – márciusi határidőre, 300 USD/tonna (*FOB*) körüli áron – nyitott pozíciók tették

ki. Argentínában november 22-én az előirányzott területek 50 százalékán (tavaly ugyanekkor 62 százalék) végeztek a kukorica vetésével. A heves esőzések és az áradások miatt a világ második legnagyobb kukoricaexportőr országában egyre jobban elhúzódik a vetés. Az argentin kormány a vetésterület nagyságát a korábban jelzett 5 millió hektárról 4,7 millió hektárra korrigálta, és a termelők szerint a várható kibocsátás is előreláthatóan 20 százalékkal kevesebb lesz, mint amire korábban számítottak. Mivel a 2012/2013. gazdasági évben a világ fő kukoricatermelő országaiban az aszály jelentős termés kiesést okozott, az importőrök különösen számítanak a dél-amerikai termésre. Elemzők szerint minél később jelenik meg a piacon az újtermésű dél-amerikai kukorica, annál tovább kell a felvásárlóknak a drága és szűkösen rendelkezésre álló észak-amerikai árura számítaniuk, ami 2013 első hónapjaiban magas terményárakat és élelmiszerárakat generálhat.

Az AKI PÁIR adatai alapján Magyarországon 62 ezer forint/tonna áron kereskedtek a takarmánykukoricával a fizikai piacokon november 19-23. között, 36 százalékkal magasabb áron, mint tavaly ugyanekkor.

2. táblázat: A kukorica exportára (FOB)

Kikötő	USD/tonna							
	2012. okt. 05.	2012. okt. 12.	2012. okt. 19.	2012. okt. 26.	2012. nov. 02.	2012. nov. 09.	2012. nov. 16.	2012. nov. 23.
Argentína, Rosario (Up River)	269	270	280	283	287	291	290	299
Fekete-tenger	285	290	290	290	300	305	305	310
Brazília, Paranagua	269	270	274	283	285	295	288	297
USA Gulf	320	321	327	317	318	322	320	330

Forrás: IGC

Agrárpolitikai Hírek

- Az FHB Bankcsoport által számított termőföldindex értékei alapján 2012 első felére majdnem 11 százalékkal emelkedtek a földárak Magyarországon. Reálértékben az elmúlt évihez képest 6,2 százalékos a növekedés.
- A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal november 30-án 3 milliárd 870 millió forintot fizetett ki a

területalapú támogatások előlegének második körében 4 211 ügyfél részére.

- A november 22-én megjelent 118/2012. (XI. 22.) VM rendelet szerint legfeljebb 30 százalékos támogatási előlegigénylésre lesz lehetőségük december 7-től azoknak a gazdálkodóknak, akik uniós forrás (társfinanszírozás) felhasználásával valósítanak meg mezőgazdasági beruházásokat.

A gabonafélék termelői ára

3. táblázat: A gabonafélék termelői ára származási hely^{a)} szerint

Megnevezés	Mértékegység	Származási hely			Országos		
		Dunántúl	Alföld	Észak-Magyarország	2012. 46. hét	2012. 47. hét	2012. 47. hét / 2012. 46. hét százalék
Étkezési búza	tonna	6 806	3 513	1 870	16 100	12 188	76
	HUF/tonna	69 069	65 127	66 957	66 127	67 609	102
Takarmánybúza	tonna	354	-	-	-	354	-
	HUF/tonna	64 955	-	-	-	64 955	-
Takarmánykukorica	tonna	16 789	3 707	2 649	50 225	23 146	46
	HUF/tonna	63 392	58 417	61 382	63 749	62 365	98
Takarmányárpa	tonna	-	-	-	-	-	-
	HUF/tonna	-	-	-	-	-	-

^{a)} Származási hely: ahol a gabonát megtermelték.

Az országos átlaggal a regionális összes mennyiség és az átlagár sem egyezik. Ennek oka, hogy volt felvásárlás az adott régióban, azonban az adatszolgáltatók alacsony száma miatt egyes régiók adata nem publikus. Az országos átlagban a nem publikált adatok benne vannak.

Forrás: AKI PÁIR

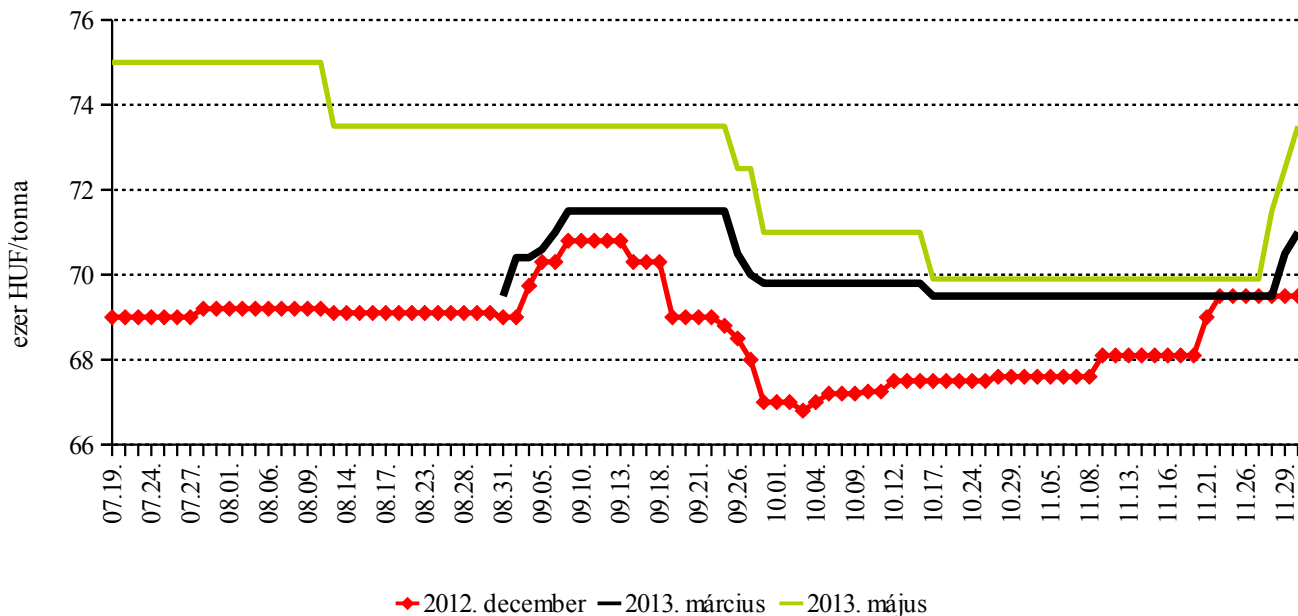
4. táblázat: A gabonafélék országos termelői ára

Megnevezés	Mértékegység	Országos				
		2011. 47. hét	2012. 46. hét	2012. 47. hét	2012. 47. hét / 2011. 47. hét százalék	2012. 47. hét / 2012. 46. hét százalék
Étkezési búza	tonna	11 454	16 100	12 188	106	76
	HUF/tonna	49 487	66 127	67 609	137	102
Takarmánybúza	tonna	344	-	354	103	-
	HUF/tonna	45 374	-	64 955	143	-
Takarmánykukorica	tonna	51 155	50 225	23 146	45	46
	HUF/tonna	45 810	63 749	62 365	136	98
Takarmányárpa	tonna	-	-	-	-	-
	HUF/tonna	-	-	-	-	-

Forrás: AKI PÁIR

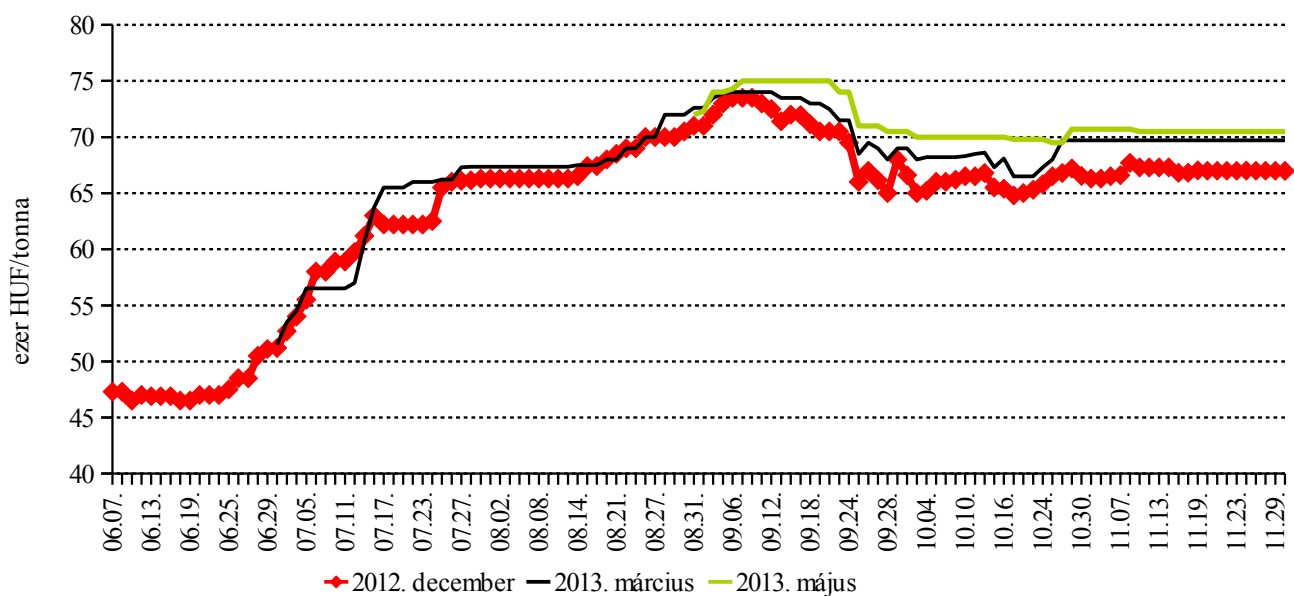
A gabonafélék jegyzése

1. ábra: A malmi búza különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

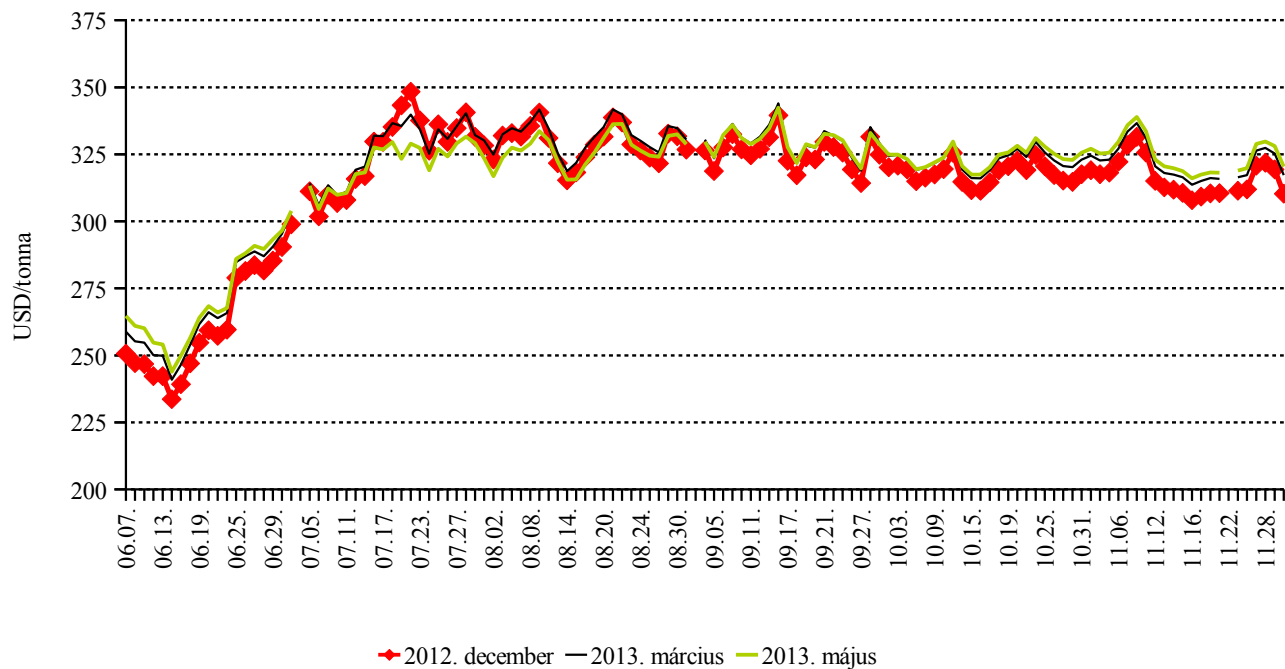
Forrás: BÉT

2. ábra: A takarmánykukorica különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

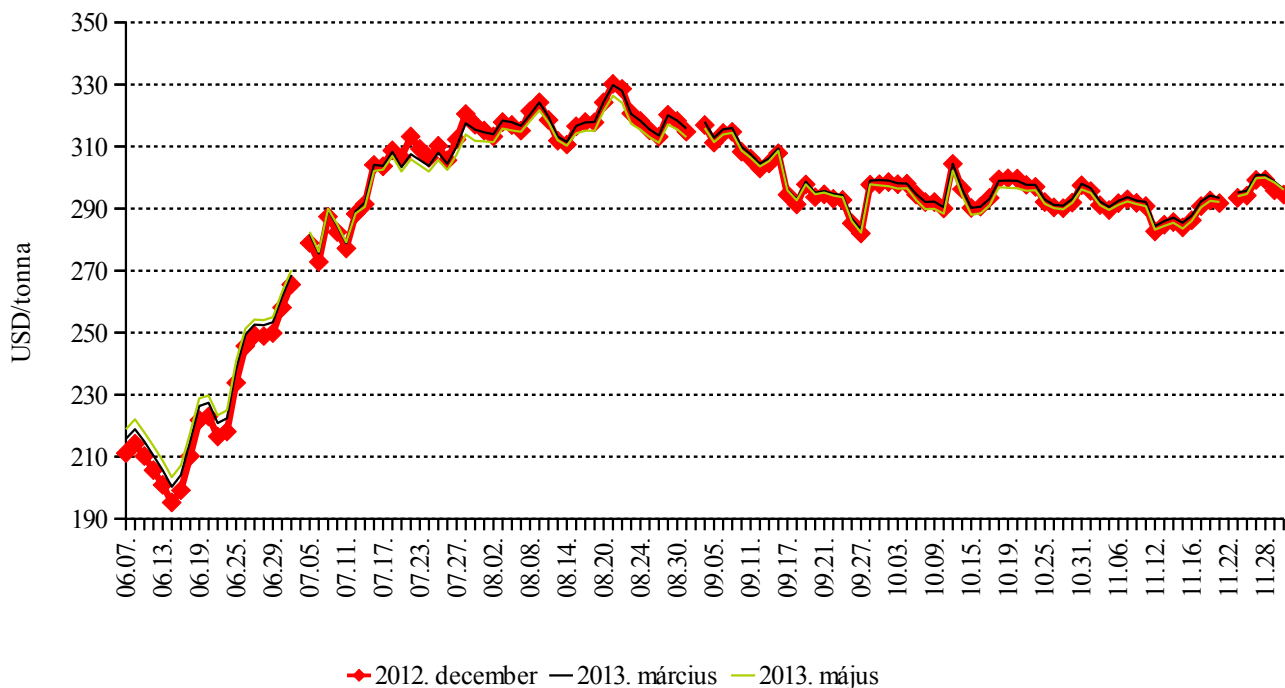
Forrás: BÉT

3. ábra: A búza különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

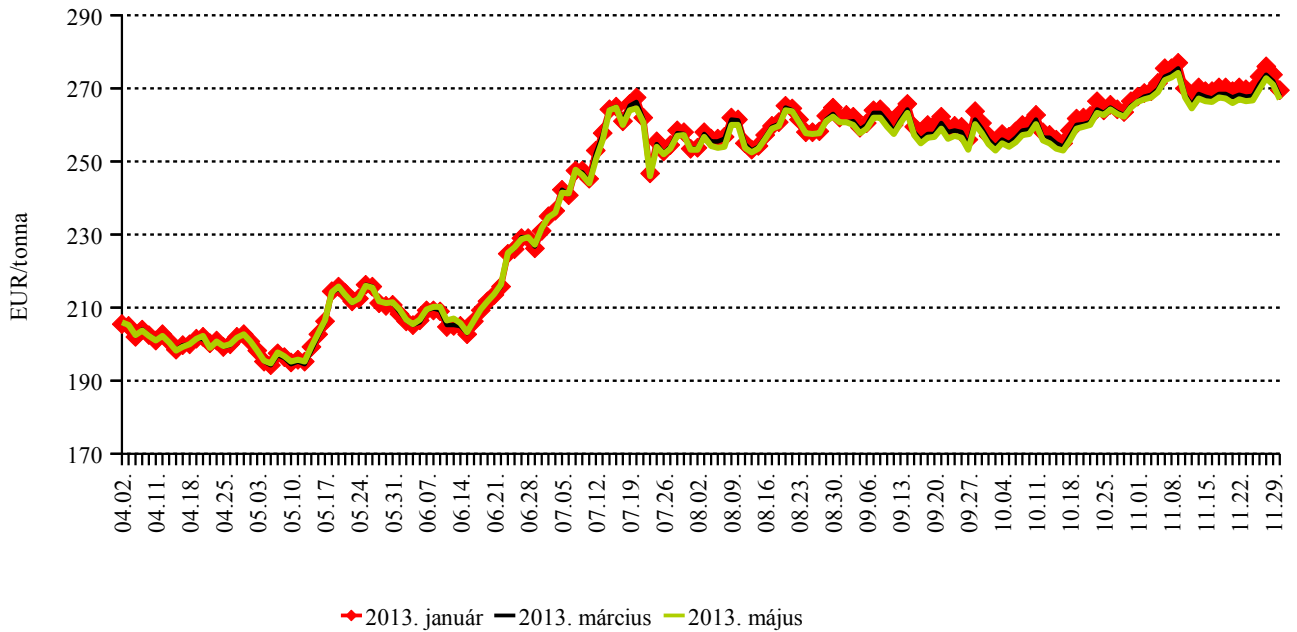
Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

4. ábra: A kukorica különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

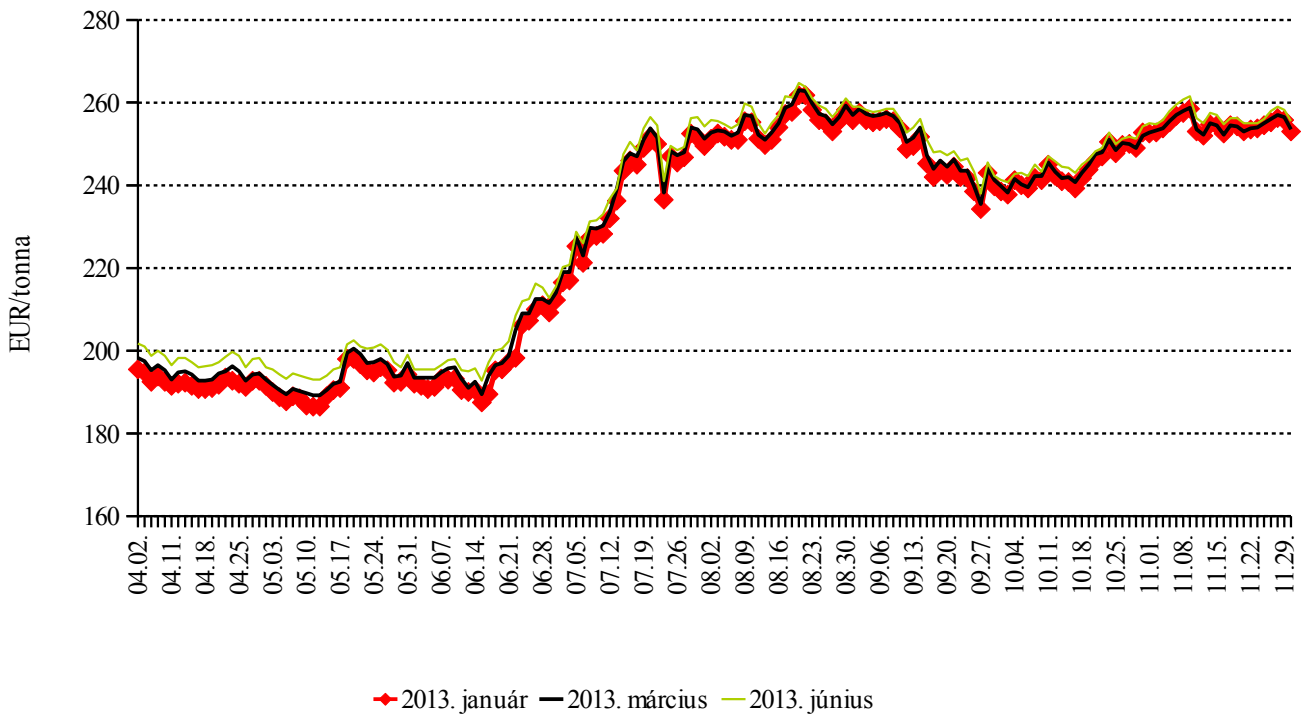
Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

5. ábra: A búza különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

6. ábra: A kukorica különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

5. táblázat: A gabona alapú termékek feldolgozói értékesítési ára

Gabona alapú termékek	Mértékegység	Országos				
		2011. 47. hét	2012. 46. hét	2012. 47. hét	2012. 47. hét / 2011. 47. hét százalék	2012. 47. hét / 2012. 46. hét százalék
Finomliszt BL 55 ömlesztett	tonna	437	454	464	106	102
	HUF/kg	76	95	94	124	99
Finomliszt BL 55 zsákos	tonna	1 178	1 074	1 147	97	107
	HUF/kg	79	95	95	120	100
Finomliszt BL 55 zacskós	tonna	641	538	474	74	88
	HUF/kg	87	106	104	120	98
Rétesliszt BFF 55 ömlesztett	tonna	-	-	-	-	-
	HUF/kg	-	-	-	-	-
Rétesliszt BFF 55 zsákos	tonna	22	40	52	240	131
	HUF/kg	86	102	100	117	98
Rétesliszt BFF 55 zacskós	tonna	52	33	21	41	65
	HUF/kg	93	115	113	122	99
Fehér kenyérliszt BL 80 ömlesztett	tonna	394	333	411	104	123
	HUF/kg	76	92	92	121	100
Fehér kenyérliszt BL 80 zsákos	tonna	448	313	275	61	88
	HUF/kg	77	94	94	122	100
Tésztaipari liszt TL 50 ömlesztett	tonna	107	242	-	-	-
	HUF/kg	80	99	-	-	-
Tésztaipari liszt TL 50 zsákos	tonna	46	50	47	102	95
	HUF/kg	89	104	106	119	101
Étkezési búzadara AD zacskós	tonna	35	41	35	100	85
	HUF/kg	96	115	115	119	99

Forrás: AKI PÁIR

6. táblázat: A megfigyelt gabona alapú termékek fogyasztói ára

Termék	HUF/kg		
	2012. augusztus	2012. szeptember	2012. október
Finomliszt BL 55	210	227	231
Fehér kenyér	277	265	270
Félbarna kenyér	274	289	279
Étkezési búzadara AD	226	248	248

Forrás: AKI PÁIR

Nemzetközi piaci információk

Határidős piacok (2012. november 30.)

7. táblázat: **Búza**

Szállítási határidő	MATIF, Párizs		CME/CBOT, Chicago (őszi lágy búza)		
	EUR/tonna	HUF/tonna	Szállítási határidő	USD/tonna	HUF/tonna
2013. január	270	75 554	2012. december	310	66 903
2013. március	268	75 134	2013. március	317	68 390
2013. május	267	74 853	2013. május	320	69 072
2013. november	244	68 265	2013. július	320	68 945
2014. január	244	68 265	2013. szeptember	323	69 596
2014. március	244	68 405	2013. december	326	70 212

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers, CME/CBOT – Chicago Board of Trade

8. táblázat: **Kukorica**

Szállítási határidő	MATIF, Párizs		CME/CBOT, Chicago		
	EUR/tonna	HUF/tonna	Szállítási határidő	USD/tonna	HUF/tonna
2013. január	253	70 929	2012. december	294	63 492
2013. március	254	71 069	2013. március	296	63 882
2013. június	256	71 629	2013. május	296	63 831
2013. augusztus	257	72 050	2013. július	293	63 169
2013. november	223	62 448	2013. szeptember	259	55 733
2014. január	225	63 009	2013. december	250	53 934

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers, CME/CBOT – Chicago Board of Trade

9. táblázat: **Fekete-tengeri búza**

Szállítási határidő	CME/CBOT, Chicago	
	USD/tonna	HUF/tonna
2012. december	311	67 052
2013. március	320	68 992
2013. május	322	69 445
2013. július	308	66 319
2013. szeptember	313	67 375
2013. december	313	67 375

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

OLAJNÖVÉNY-PIACI JELENTÉS

Az olajnövények és azok származékainak piaci ára többnyire csökkent november első felében. A chicagói árutözsde (CME/CBOT) a szójabab fronthavi jegyzése november 1-16. között 11 százalékkal 508 USD/tonnára esett. A szójaolajjal 1037 USD/tonna (-7 százalék), a szójadarával 468 USD/tonna (-12 százalék) áron kereskedtek a hónap közepén a decemberre szóló szállításokra. Az Egyesült Államokban a szójabab kikötői ára az októberi átlagárhoz képest 7 százalékkal volt alacsonyabb november 15-én. Hasonlóképpen a szójaolaj és -dara exportára is mérséklődött: a hollandiai szójaolaj ára 5, a hamburgi szójadaráé 7 százalékkal. Az *Oil World* elemzői szerint az USA várakozásokat felülmúló termelése, valamint a dél-amerikai vetéssel kapcsolatos pozitív előrejelzések gyakoroltak elsősorban nyomást a szójabab piaci árára. Az árak visszaesése arra ösztönözte a kínai importőröket, hogy újratárgyalják az USA-val korábban jóval magasabb áron lekötött 600 ezer tonnányi szójababkészlet megvásárlását. Az árak csökkenésének keresletnövelő hatását bizonyítja, hogy az USA exportja Kína irányába november közepén felélénkült.

Az *Oil World* szakértői ugyanakkor arra figyelmeztetnek, hogy a szójabab jelenleg alacsony árával a piacok alábecsülik a dél-amerikai termelésben rejlő kockázatokat, és nem számolnak a 2013. év kezdetén várható szokatlanul alacsony globális kínálattal. A *Safras e Mer-*

cado jelentése szerint Brazíliában november 23-ig az előirányzott szójababterület 76 százalékan (egy évvel korábban 86 százalékan) végeztek a vetéssel. A *Buenos Aires Grains Exchange* alapján Argentínában november 22-én 37 százalék volt ez az arány (egy éve 46 százalék). A csapadékos időjárás miatt Argentínában 3-4 hetes lemaradásban van a szójabab vetése, Brazíliában pedig a déli területeken uralkodó szárazság okoz aggodalmat. Az előrejelzések szerint a jövő év elején újból számítani lehet az idei dél-amerikai termésdeficitet okozó *La Nina* jelenségre, amely Brazíliában hosszan tartó, aszályos időjárást idéz elő. Az *Oil World* szakértői a legnagyobb problémát azonban az elmaradott infrastrukturális háttérben látják, ami jelentősen hátráltatja a dél-amerikai exportot. Mindezek ésszerű magyarázatot adnak arra, hogy az Egyesült Államokból származó szójaolaj versenyképessé vált a dél-amerikai eredetű termékkel szemben és kivitele kicsúcsosodott az utóbbi hetekben. Ezen aggodalmak miatt Chicagóban a szójabab és származékainak jegyzése emelkedni kezdett. A szójabab fronthavi ára november 16-27. között 5 százalékkal 532,5 USD/tonnára nőtt, majd a hónap utolsó napjaiban a pozíciózárások miatt 529 dollárra mérséklődött. A megfigyelt időszakban a szójaolaj 7 százalékkal 1105 dollárra, míg a szójadara november 16-29. között 4 százalékkal 488 dollárra drágult.

10. táblázat: **Olajos magvak és származékaik: reprezentatív eladási árajánlatok átlaga a legközelebbi szállítási határidőre**

			USD/tonna					
Származás	Paritás		2011. nov.	2012. szept.	2012. okt.	2012. nov. 1.	2012. nov. 8.	2012. nov. 15.
Napraforgómag	EU	CIF Amsterdam	545	704	677	672	646	639
Napraforgóolaj	EU	FOB ÉNy EU kikötők	1248	1331	1245	1260	1230	1225
Napraforgóolaj	Fekete-tenger	FOB	1107	1220	1136	1155	1140	1130
Napraforgódara	Ukrajna	DAF	170	340	333	335	335	325
Repce (00)	EU	CIF Hamburg	596	650	623	636	619	611
Repceolaj	Hollandia	FOB ex-mill	1290	1271	1217	1225	1191	1178
Repcedara (34%)		FOB ex-mill, Hamburg	222	375	359	371	366	362
Szójabab	USA	CIF Rotterdam	486	670	617	631	608	573
Szójaolaj	USA	FOB Gulf	1166	1241	1137	1121	1082	1057
Szójaolaj	Brazília	FOB	1132	1241	1104	1101	1064	1057
Szójaolaj	Argentína	FOB	1132	1206	1091	1097	1064	1055
Szójaolaj	Hollandia	FOB ex-mill	1217	1283	1175	1178	1130	1116
Szójadara (44/45%)	Hamburg	FOB ex-mill	357	604	555	570	550	518

Forrás: Oil World

Az egy hónappal korábbi tendenciát folytatva, az európai napraforgómag exportára (CIF Amsterdam) 639 USD/tonnára csökkent november közepére. Ez az októberi átlagárhoz viszonyítva 6 százalékos mérséklődést jelent, ami a termés novemberben befejeződő betakarításával, valamint a visszafogott kereslettel magyarázható. Az *Oil World* előrejelzése szerint a napraforgómag globális exportja 2012. október-december időszakban 697 ezer tonna (tavaly ugyanekkor 748 ezer tonna), importja 554 ezer tonna (658 ezer tonna) körül alakul. Az Európai Unió és a fekete-tengeri régió ez évi termés kiesése miatt ugyanakkor az elemzők további keresletkorlátozást is szükségesnek tartanak mind a napraforgómag, mind annak származékai vonatkozásában. Az Európai Unióban 7 millió tonna (a tavalyihoz képest -1,3 millió), Oroszországban 8 millió tonna (-1,5 millió), Ukrajnában pedig 8,4 millió tonna (-1 millió) napraforgómag kerülhet a raktárakba 2012-ben.

Magyarországon, a Budapesti Értéktőzsde (BÉT) árupiaci szekciójában november közepe óta 130 ezer forint/tonna áron stabilizálódott a decemberi szállítású napraforgómag jegyzése. A fizikai piacokon kínált termék ennél valamivel drágább az AKI PÁIR adatai szerint: a november 19-23. időszakban átlagosan 133 ezer forint volt a napraforgómag tonnánkénti termelői ára, 18 százalékkal magasabb, mint egy évvel korábban.

Tovább nőtt a repcemag szójababbal szembeni tőzsdei árfölénye novemberben, ami a termés 2012/2013. gazdasági évi globális forrásának négy évvel ezelőtti szintre történő esésével magyarázható. Az *Oil World* elemzői szerint a repcemag globális exportja nagy volu-

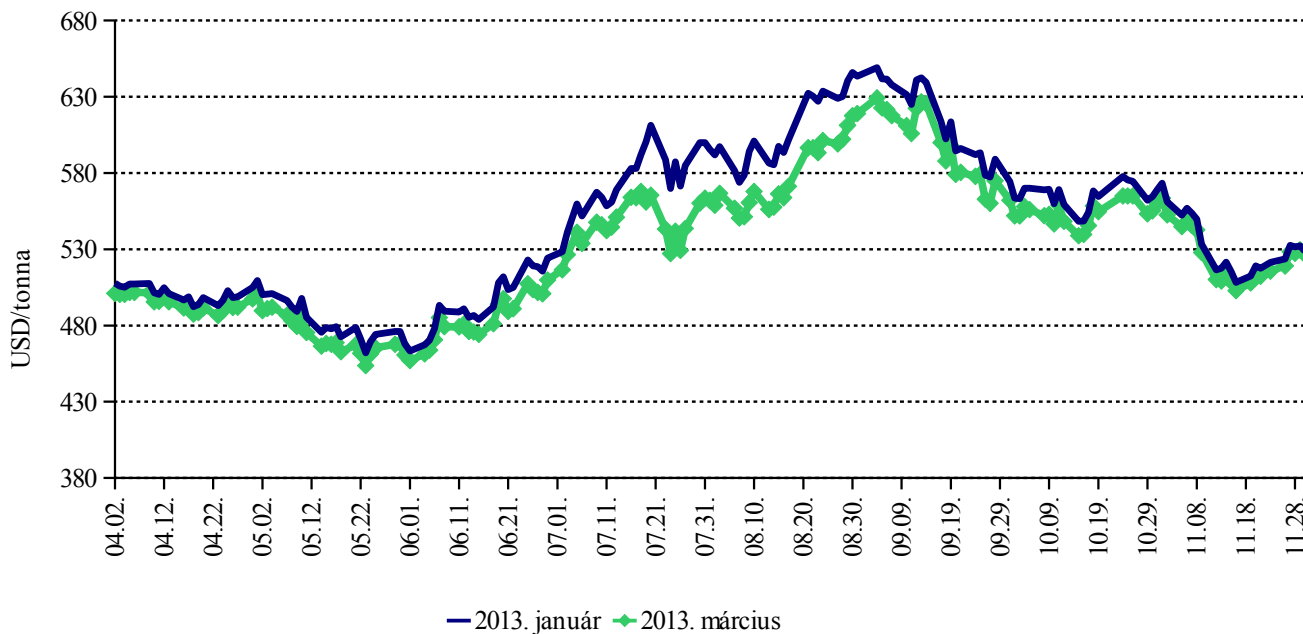
mennel indult a folyó gazdasági év kezdetén: 2012. július-szeptember időszakában a kivitel 7 százalékkal múlta felül a 2011 ugyanezen időszakában kiszállított mennyiséget, míg a feldolgozás méretei nem változtak. Ennek következtében a repcemag globális forrása 65,9 millió tonnára csökkenhet, ami 1 millió tonnával kevesebb, mint a 2011/2012. évi szezonban, így a hátralévő hónapokban szükség lehet a kereslet korlátozására, elsősorban Kanadában. Az *IGC* előrejelzése szerint a termés globális kereskedelme az előző gazdasági évihez képest 15 százalékkal eshet vissza a 2012/2013. évi szezonban: Kanada exportját 7,2 millió tonnára (-1,5 millió), Ausztrália kivitelét 2,2 millió tonnára (-300 ezer) becsülik, míg az EU importját 3 millió tonnára (-400 ezer), Kínáét 2 millió tonnára (-500 ezer) jelzik.

A párizsi árutőzsdén (*MATIF*) november 16-28. között közel 20 euróval 483 euró/tonnára emelkedett a repcemag fronthavi jegyzése, ami a globális hatásnak, valamint az erősödő szójababáraknak tudható be. Az EU-ban a prognózisok változatlanul az előző szezonban betakarított mennyiség körüli szintre (19 millió tonna) teszik az ideai termést, a vetésterület nagyságát illetően pedig az *Oil World* és az *IGC* szakértői is bizakodóak.

A Budapesti Értéktőzsde árupiaci szekciójában a 2013. márciusi lejáratú repcemag-kontraktusokra 139 ezer forint, a jövő augusztusi szállításúra (újtermés) 128 ezer forint tonnánkénti áron lehetett november végén ügyletet kötni. Az AKI PÁIR adatai alapján a repcemag termelői ára 142 ezer forint/tonna volt november 19-23. között, ami csupán 3 százalékkal haladta meg az egy évvel korábbi átlagát.

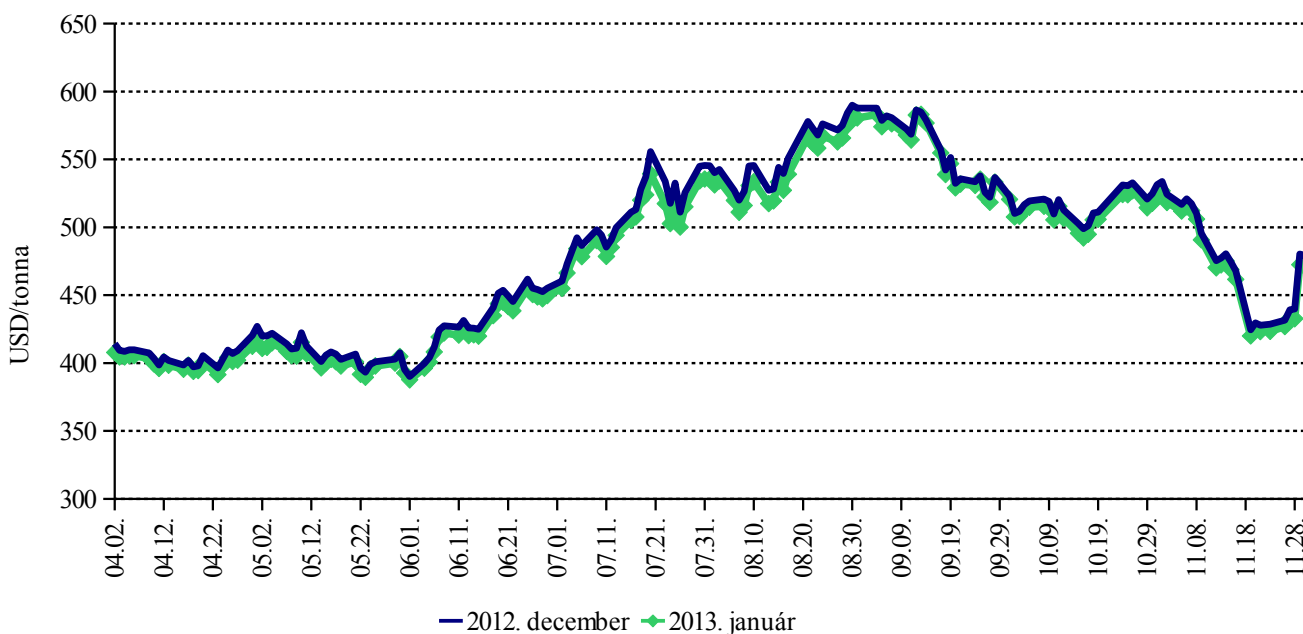
Az olajos magvak és származékainak jegyzése

7. ábra: A szójabab különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

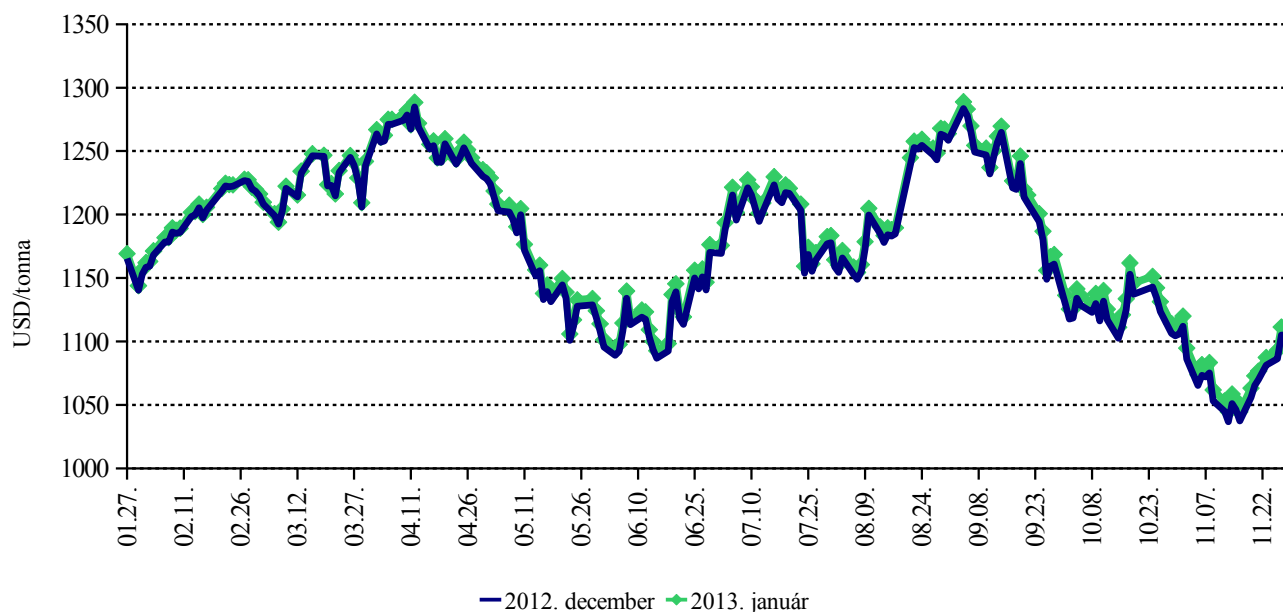
Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

8. ábra: A szójadara különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

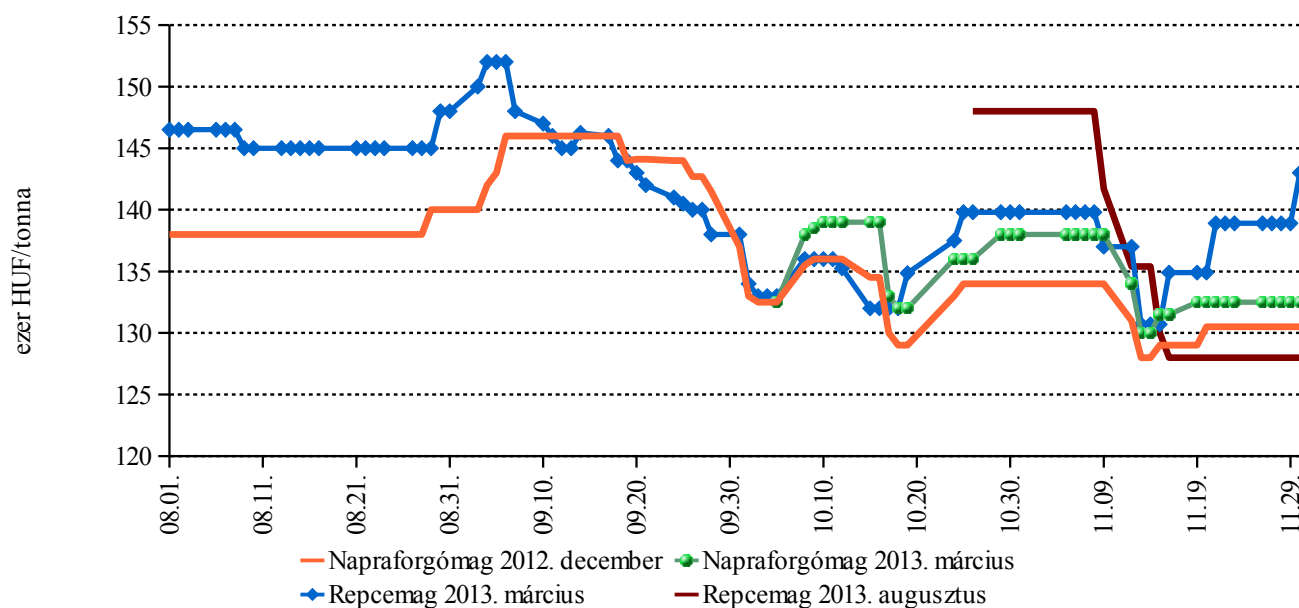
Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

9. ábra: A szójaolaj különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

10. ábra: A napraforgó- és a repcemag különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

Forrás: BÉT

11. táblázat: A fontosabb hazai olajos magvak termelői-, a belőlük készült termékek feldolgozó értékesítési átlagára

Megnevezés	Mértékegység	2011. 47. hét	2012. 46. hét	2012. 47. hét	2012. 47. hét/ 2011. 47. hét százalék	2012. 47. hét/ 2012. 46. hét százalék
Ipari napraforgómag	tonna	38 652	15 694	9 910	26	63
	HUF/tonna	113 173	134 042	133 072	118	99
Repcemag	tonna	5 436	2 787	2 658	49	95
	HUF/tonna	137 461	146 417	141 672	103	97
Nyers napraforgóolaj	tonna	-	35	-	-	-
	HUF/tonna	-	297 029	-	-	-
Napraforgódara	tonna	-	4 102	3 334	-	81
	HUF/tonna	-	59 554	61 256	-	103
Nyers repceolaj	tonna	-	-	-	-	-
	HUF/tonna	-	-	-	-	-
Repcedara	tonna	3 087	-	1 102	36	-
	HUF/tonna	50 186	-	67 174	134	-

Forrás: AKI PÁIR

12. táblázat: A növényolajok és származékainak jegyzése Európában

Termék	Ország	Időpont	EUR/tonna	HUF/tonna
Napraforgóolaj (nyers)		2012-11-13	933	265 520
		2012-11-20	933	262 788
		2012-11-27	933	262 508
Napraforgóolaj (finomított)		2012-11-13	1 083	308 231
		2012-11-20	1 083	305 059
		2012-11-27	1 083	304 735
Szójaolaj (nyers)	Olaszország	2012-11-13	898	255 554
		2012-11-20	898	252 925
		2012-11-27	898	255 470
Szójaolaj (finomított)		2012-11-13	953	271 215
		2012-11-20	953	268 424
		2012-11-27	953	268 138
Napraforgódara		2012-11-13	-	-
		2012-11-20	-	-
		2012-11-27	-	-
Repcedara	Ausztria	2012-11-13	285	81 151
		2012-11-20	290	81 725
		2012-11-27	300	84 453

Forrás: Associazione Granaria di Milano, BPLW

Nemzetközi piaci információk

Határidős piacok (2012. november 30.)

13. táblázat: Repce

Szállítási határidő	MATIF, Párizs	
	EUR/tonna	HUF/tonna
2012. november	477	133 657
2013. február	472	132 395
2013. május	441	123 494
2013. augusztus	441	123 634
2013. november	444	124 475
2014. február	446	125 036

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers **Szójabab**

14. táblázat: Szójabab

Szállítási határidő	CME/CBOT, Chicago	
	USD/tonna	HUF/tonna
2013. január	529	113 988
2013. március	526	113 497
2013. május	518	111 690
2013. július	515	110 961
2013. augusztus	506	109 044
2013. szeptember	492	106 033

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

15. táblázat: Szójadara

Szállítási határidő	CME/CBOT, Chicago	
	USD/tonna	HUF/tonna
2012. december	488	105 112
2013. január	479	103 330
2013. március	471	101 571
2013. május	456	98 364
2013. július	449	96 891
2013. augusztus	440	94 871

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

BIOÜZEMANYAG MELLÉKLET

Magyarország célja, hogy 2020-ra a várható teljes bruttó 19 664 kilotonna olajegyenérték (ktoe) energiaforgasztásból 2879 ktoe-t (14,65 százalék) megújuló energiaforrásból biztosítson. Megújuló energiaforrások: a vízenergia, a napenergia, a szélenergia, a geotermikus energia és a biomassza. A biomassza egy adott pillanatban jelenlévő élő és élettelen szerves anyagok összessége. A biomassza lehet elsődleges, másodlagos és harmadlagos. Az elsődleges biomassza a növénytermesztés, az erdészet és a kertészet termékei, továbbá ezen ágazatok melléktermékei, hulladékai, illetve a kifejezetten erre a célra termesztett energianövények.

Magyarországon mintegy 4,2-4,5 millió hektáron termelnek szántóföldi növényeket. A Nemzeti Cselekvési Terv adatai alapján azonban csak 3,3-3,4 millió hektáron lehet piacképesen termelni a hagyományos kultúrákat. Az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alapból nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló 1257/1999. (V. 17.) EK rendelet 13-20. cikkeit figyelembe véve ma Magyarországon 883 558 hektár tekinthető kedvezőtlen adottságú területnek. A gyakran belvizes, csekély termőképességű, homokos talajokat (17 aranykorona alatti területek) rendszerint nehéz művelni, ezek viszont alkalmasak energianövények termesztésére, ha nem minősülnek a 42/2010. (XII. 20.) VM rendelet alapján a biológiai sokféleség szempontjából nagy értéket képviselő és a Natura 2000 alá eső területnek.

Energiaültetvénynek az energiatermelésre létrehozott kultúrákat nevezzük, amelyek lehetnek fás- vagy lágyszárúak. A fás szárú energiaültetvény fogalmát a 71/2007. (IV. 14.) kormányrendelet 2. § 1. pontja a következőképpen definiálja: „Fás szárú energetikai ültetvény a külön jogszabályban meghatározott fajú, illetve fajtájú fás szárú növényekkel létesített, biológiai energiahordozó termesztését szolgáló növényi kultúra, amelynek területe az 1500 m²-t meghaladja”. Az energiatermelésre alkalmazható fafajok és fajták listáját a fás szárú energiaültetvények telepítésének engedélyezéséről, telepítéséről, műveléséről és megszüntetésének részletes szabályairól szóló 45/2007. (VI. 11.) FVM rendelet határozza meg. A nedves degradálódott területeken a fűzfélék, míg aszályosabb részeken a gyenge termőképességű talajokon a nyár és az akác jöhet számításba. A

három legelterjedtebben alkalmazott alapfaj mellett a rendelet még a következőket engedélyezi: mézgás éger, magas kőris, keskenylevelű kőris, vörös tölgy, fekete-dió, korai juhar. A termesztésre két technológia engedélyezett, a sarjasztásos, vagy a hengeres. Magyarországon a sarjasztásos technológia terjedt el.

Kísérletek más fás szárú növények energetikai hasznosítására is történnék. Elsősorban a Kínából származó császárfa tűnik árterés területeken ígéretesnek.

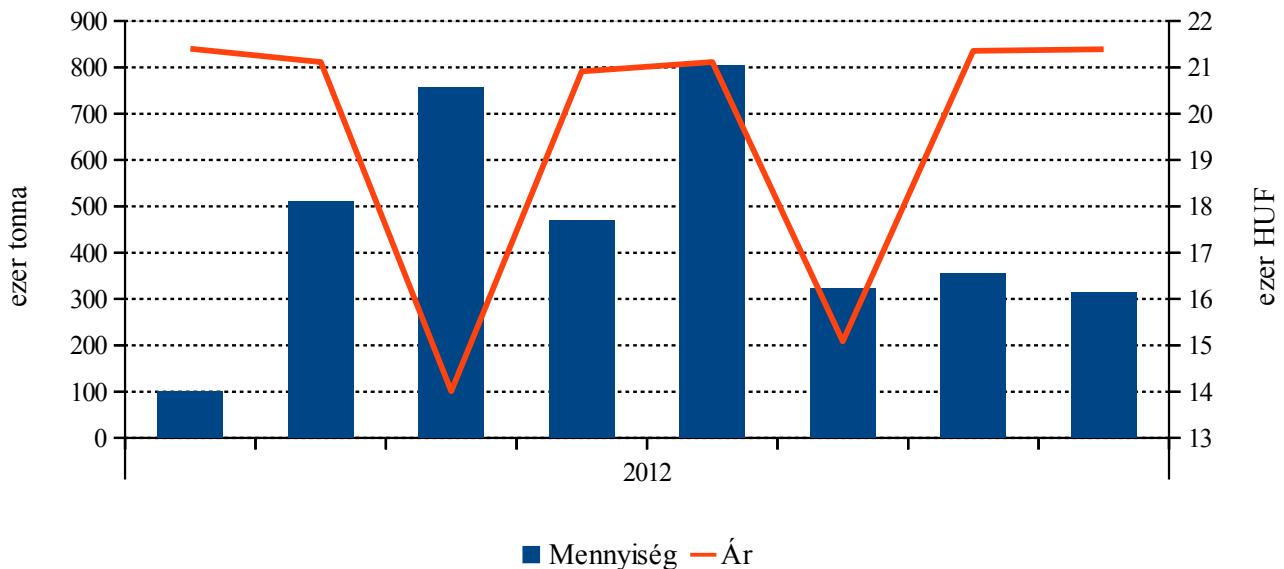
A növényápolási munkák, amelyek elsősorban az első két évre koncentrálnak, jól gépesíthetők. A fás szárú energianövények telepítési költségei magasak, ezért a hosszú távra megkötött szerződések jelenthetnek biztonságos befektetést, stabil bevételi lehetőségét a termelők számára.

A lágyszárú energianövények közül élelmezési célra is felhasználhatóak a repce, a kukorica, a takarmánybúza, a napraforgó, stb. Ezek elsősorban bioüzemanyagok előállítására szolgálnak. Élelmezési célra nem használható, széles körűen termelt lágyszárú energianövények: a japánfű, a pántlikafű, a kender, a vesszős köles, a szarvasi-1 energiafű. Az japánfű jól tűri a fagyokat, az ártereken jól termesztendő, energiataralma magas, 15 évig életképes, 3,5-4 méter magasra növő nádfajta, a második évtől évente akár kétszer is betakarítható. Előnye, hogy tüzeléstechnikai mutatói a többi lágyszárú energianövényhez viszonyítva kedvezőek. Gyenge minőségű területeken termelhető az olasz nád, de magas hozamokat csak öntözött területen lehet elérni. Világszerte folynak kísérletek számos más lágyszárú növényekkel is. Az Észak-Amerikából származó mályvafélék családjába tartozó növény, a petemi, a szolnoki biomassza erőmű alapanyag-ellátásához járul hozzá. A németországi Braunschweigben működő Julius-Kühn Intézet jó eredményeket ért el a szárazságtűrő olasz muhar energiafűvel. Az USA-ban a sziki kenderrel végzett kísérletek bizonyultak eredményesnek.

A lágyszárú energianövények használhatóságát gyenge fűtőértékük, magas hamu- és szilícium-tartalmuk korlátozza. Tüzelésükhöz speciális kazánra van szükség.

Az energiaültetvények egyik célja ugyan a degradálódott területek hasznosítása, de igazán jó hozamokat csak jobb minőségű talajon lehet elérni.

11. ábra: Energia előállítás céljára termelt növényi részek átlagos felvásárlási ára és mennyisége (2012. I-VIII.)

Forrás: KSH

Az energianövények termesztését a kiforrott jó technológiák hiánya hátráltatja. A Vidékfejlesztési Minisztérium, a Nemzeti Agrárszaktanácsadási, Képzési és Vidékfejlesztési Intézet, valamint a Szent István Egyetem Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kara közös programban az energianövények termesztését és hasznosítását segítő mintaprojektet hoz létre. A cél a technológia kidolgozása, szaktanácsadás, képzés, oktatás, bemutatóhely létesítése, az érdeklődő gazdák segítése. A projekt 7 millió forintból valósul meg.

Az energianövények telepítésénél – akár fás-, akár lágyszárú – gondosan kell kiválasztani a telepítésre szánt növényt, kerülni kell az invazív fajok alkalmazását. A stuttgarti Hohenheim Egyetemen az energianövények biodiverzitásra gyakorolt hatását is vizsgálják a kutatók.

Az energianövények felvásárlási ára a KSH adatai alapján 2012 első nyolc hónapjában 19 549 forint/tonna (2011. I-VIII: 17 171 forint/tonna) volt.

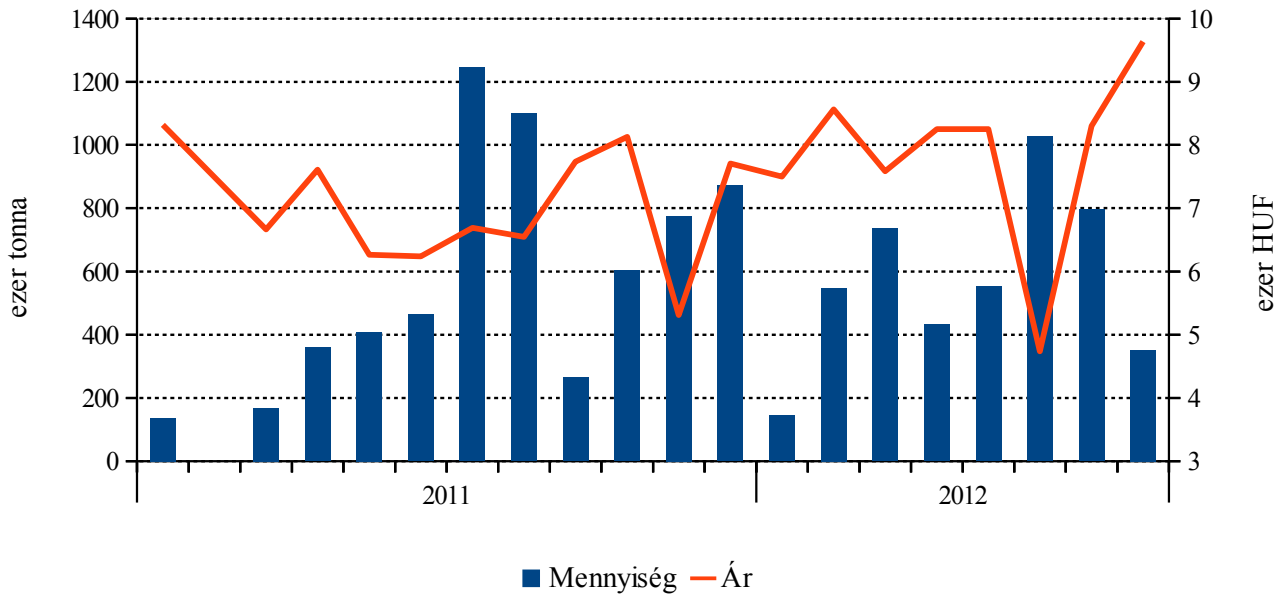
Jelentős biomasszaforrást jelent az erdei hulladék és a kitermelt famennyiség is. A Nemzeti Élelmiszerlánc-Biztonsági Hivatal (NÉBIH) közlése szerint ma Magyarországon 1927,7 ezer hektár az erdőterület (az ország összterületének 20,7 százaléka), és további 123 ezer hektár szolgál közvetlenül erdőgazdasági tevékenységre. Az erdők éves összes bruttó folyónövedéke 13,1 millió m³, az összes kitermelt famennyiség 8,1 millió m³, tűzifa célra felhasznált mennyiség 2011-ben 3,93

millió m³ volt. Energetikai célra az erdei hulladékfa, az apríték is használható, ez egy laza szerkezetű 5-10 cm méretű (rostírányú hosszúság) halmaz. A NÉBIH közlése szerint energetikai célra 2011-ben 106,1 ezer m³ faipari hulladékot használtak fel.

Az erdei és faipari hulladékot, valamint az energianövények egy részét gyakran pelletizálják vagy briketálják, mivel így gazdaságosabban tárolhatók, szállíthatók, adagolásuk tüzeléstechnikai szempontból könnyebben megoldható, a minőségi követelmények szabványosíthatók.

A Nemzeti Cselekvési Terv közlése szerint a mezőgazdasági termelés melléktermékeként évente összesen 20 millió tonna biomassza képződik, amelyből 4-4,8 millió tonna a kalászos gabonaszalma. Ezt egyrészt az állattartásban használják fel, másrészt visszaforgatják a talajba. A Biomassza Termékpálya Szövetség (BITESZ) véleménye szerint energetikai célra 1-1,2 millió tonna áll rendelkezésre. A KSH adatai szerint a kalászosgabonaszalma felvásárlási ára 2012 első félévében 4-12 000 forint/tonna között alakult. A BITESZ közlése szerint Magyarországon 8-10 millió tonna kukoricaszár képződik évente, ebből becsléseik szerint 2,5-3 millió tonna fordítható energiatermelésre, ha az jó minőségben bálázható. A kukoricaszárral szemben ez esetben követelmény, hogy minél könnyebben betakarítható, biztonságosan tárolható, szállítható legyen, tárolása minél kisebb helyet igényeljen.

12. ábra: Energia előállítás céljára felvásárolt gyümölcsfanyesedék átlagos felvásárlási ára és mennyisége

Forrás: KSH

A Mezőgazdasági Gépesítési Intézet (MGI) adatai alapján 500 ezer tonna repceszalma is képződik, amelyből 400 ezer tonna használható energetikai célra.

A kertészeti ágazatból származó legfontosabb energetikailag használható melléktermékek a gyümölcsfák lemetszett ágai, gallyai, illetve a szőlővenyige. Ezek az alapanyagok aprítva, száraz körülmények között jól tárolhatók. A KSH adatai szerint 2011. I-VIII. hónapban összesen 3880 ezer tonna gyümölcsfanyesedéket átlagosan 6905 forint/tonnaért vásároltak fel, míg 2012 azonos hónapjaiban 4586 ezer tonnát 7852 forint/tonnáért.

A mezőgazdasági és kertészeti melléktermékek egy része a talaj termőképességének megtartására érdekében bedolgozásra kerül. A teljes mennyiség azonban nem beforgatható, ugyanakkor takarmányozási és almozási célra az állatállomány fogyása miatt csökken az érdeklődés. A megmaradt mennyiség energetikai célú használata azért is előnyös, mivel a tarlóégetés betiltása miatt a gazdák meg tudnak szabadulni ezektől a melléktermékektől. A gazdák az eddig hulladékként kezelt terméket átadhatják az energetikai ágazatnak, és ez új bevételi forrást jelenthet számukra. A jobb hasznosíthatóság és szállíthatóság érdekében az energetikailag hasznosítható mezőgazdasági és kertészeti termékek egy része pelletizálható (agripellet). Célszerű valamennyi energetikailag hasznosuló terméket (energianövény, erdészeti termék, mezőgazdasági és faipari melléktermékek vagy hulladé-

kok) közeli biomassza égető kazánokba szállítani, mivel a szállítási költségek magasak.

Az egyes alapanyagok használhatóságát energetikai jellemzőjük határozza meg. A biomasszára alapozott erőművekben hő- és villamos energia állítható elő. A kedvezőtlenebb energetikai jellemzőkkel rendelkező alapanyagokat rendszerint a helyi kis biomassza erőművekben, esetleg a gazdák saját kazánjukban használják fel. A nagy biomassza erőművekbe elsősorban fás alapanyagok (tűzifa, faapríték energiaerdő terméke, stb.) kerülnek. A villamos energiát előállító erőművekben a termelés során hő is keletkezik, ennek felhasználása a jobb energiahasznosítás miatt célszerű (kogenerációs üzem). A nagy biomassza erőművek a hulladékhővel saját hőellátásukat is biztosíthatják. A már működő nagy biomasszát alkalmazó erőművek: Bakony Erőmű Zrt., Mátrai Erőmű Zrt., Pannonpower Holding Zrt., Vértesi Erőmű Zrt. További biomassza erőművek építése vagy tervezése is folyamatban van. Győrben 2,5 milliárd forint beruházással 8 MW névleges teljesítményű faapríték és 5 MW névleges teljesítményű szalmabála tüzelésű kazán telepítésével valósul meg egy új létesítmény. Oroszlányban egy 35 MW csúcsteljesítményű biomassza erőművet terveznek, ami két biomassza kazánal és egy tartály olajtüzelésű kazánal működne. Mezőhegyesen biomasszára alapozva fejlesztik a távhőrendszert.

16. táblázat: A biomasszák energetikai jellemzői

Megnevezés	Hozam tonna/hektár	Fűtőérték MJ/kg	Bruttó energiahozam MJ/hektár	Olajjegyérték toe/hektár
Akác	8-23	16,325-18,411	130 600-423 450	3,119-10,113
Nyár	15-21	11,778-18,472	176 670-387 910	4,219-9,265
Fűz	15-25	14,34-17,98	215 100-449 500	5,137-10,736
Erdészeti apríték	8-9	11,6-16,7	92 800-150 300	2,216-3,589
Kukoricaszár	5,2-11,4	16-17,5	83 200-199 500	1,987-4,764
Gabonaszalma	1,5-3,5	15-16,77	22 500-58 690	0,537-1,401
Szőlővenyige	1-2	15,23-17,23	15 230-34 460	0,363-0,823
Gyümölcsfanyesedék	1-2	8,4-14,7	8 400-29 400	0,2-0,702
Energiafű	10-15	14,78-16,84	147 800-252 600	3,53-6,033

Forrás: Mezőgazdasági Gépesítési Intézet

A Miskolc környéki településeken is felkészülnek a biomassza kazánok telepítésére, egyelőre 82 fűtőanyag-tárolót alakítottak ki a pályázó önkormányzatok. Cél az adott önkormányzati intézmények fűtése és melegvíz előállítására. Országsszerte tervezik még iskolák, kórházak, középületek biomasszára alapozott egyedi fűtésének megoldását (Újhartyán, Baja, Balassagyarmat). Kaposváron 4 MW-os, 2,5 m³ földgáz kiváltására alkalmas biomassza erőmű megépítését, míg Tatabányán a távfűtési rendszer biomassza alapú fejlesztését tervezik.

Dombóváron 883 millió forintos beruházással a Viessmann Technika Dombóvár Kft. növelni a biomassza kazánok gyártását.

Hőerőműveken kívül a lignocellulózsból vagy cellulózt tartalmazó biomasszából, gázosítási eljárással, majd cseppfolyósítással biodizel (*BTL – biomass to liquid*), vagy a cellulóz cukorra alakításával, és az így keletkezett xilózból, arabinózból és glükózból fermentációval bioetanol is előállítható. Ezek az eljárások azonban Magyarországon nem terjedtek el.

Agrárpolitikai Hírek

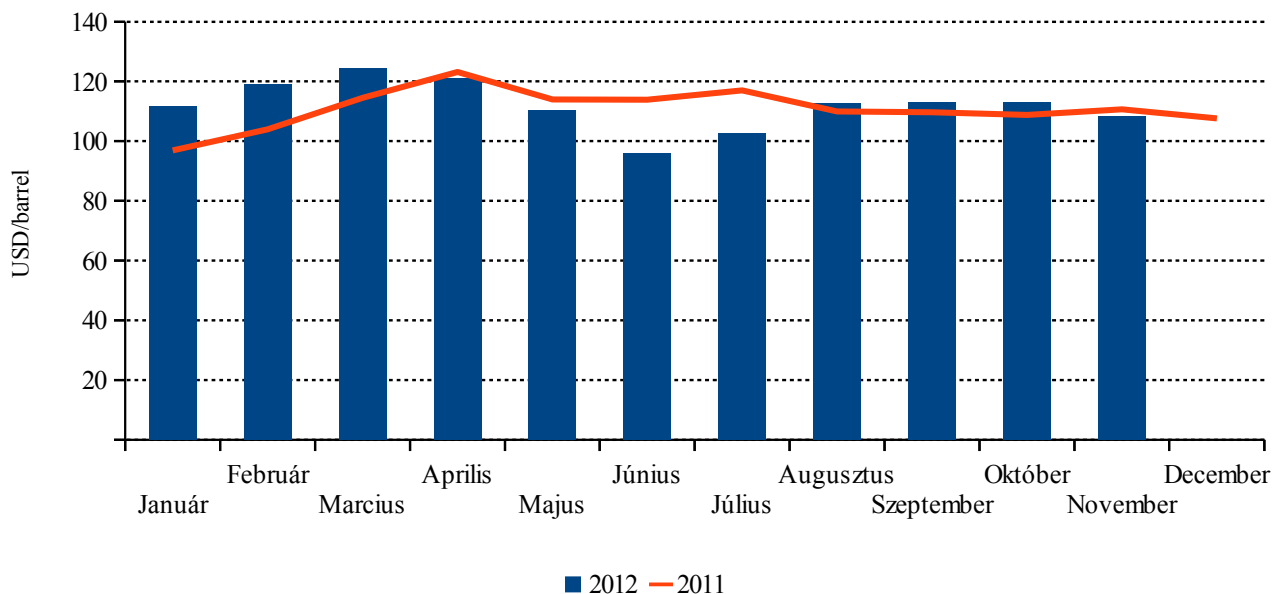
- A Kormány 318/2012. (XI.13.) rendelete szerint a biomassza termelő a területről történő begyűjtést követő év július 31-ig, kukorica esetében október 31-ig állíthat ki biomassza igazolást. A 2009/28/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvben foglaltak szerinti fenntarthatósági követelményeknek meg kell felelni. A kötelező bioüzemanyag részarány számításánál motorbenzin és a dízelgázolaj esetében egyaránt az energia-tartalomban kifejezett forgalomba hozott mennyiség 4,9 százalékát kell figyelembe venni 2014. január 1. és 2015. december 31. között.

- A Kormány 320/2012. (XI.14.) rendeletében módosította a megújuló energiaforrásból vagy hulladékból nyert energiával termelt villamos energia, valamint a kapcsolatosan termelt villamos energia kötelező átvételéről és átvételi áráról szóló a 389/2007. (XII. 23.) Korm. rendeletet. A megtérülési idő számításánál figyelembe kell venni vegyes tüzelés esetén az előírt kötelezettségek végrehajtásához szükséges indokolt költségeket.

- Az Európai Bizottság 2012. november 12-én értesítést tett közzé az Argentínából és Indonéziából származó biodizel behozatalára vonatkozó szubvencióellenes eljárás megindításáról.

-

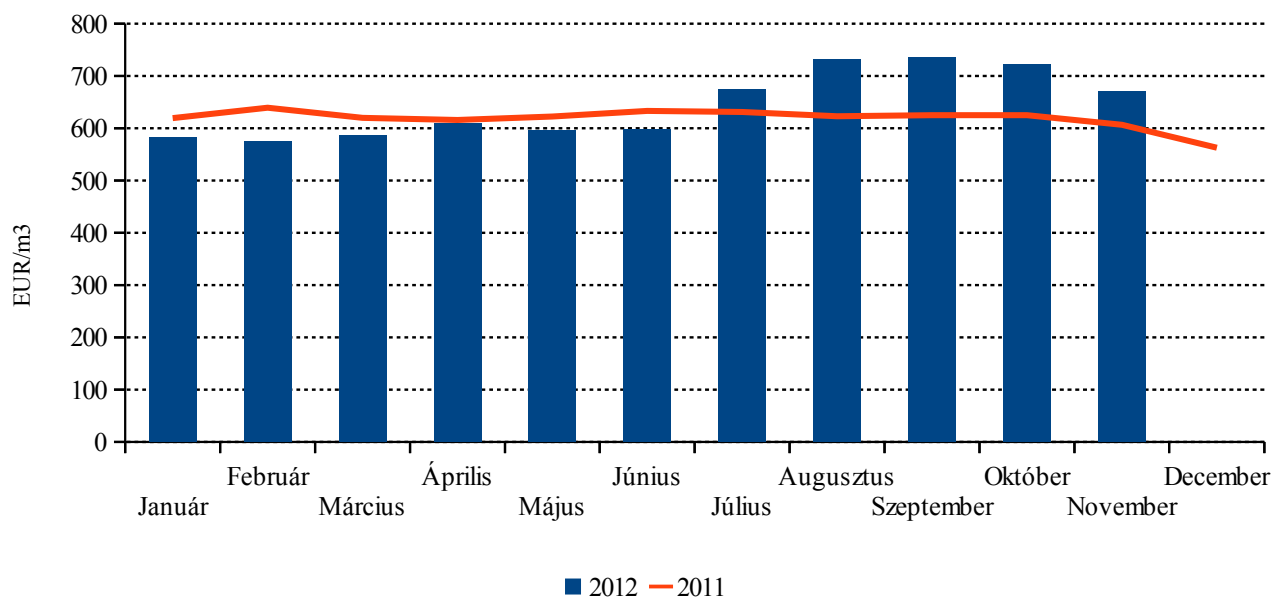
13. ábra: Az ásványolaj ára

Megjegyzés: IPE Brent ásványolaj jegyzése a londoni árutőzsdén.

Forrás: HGCA

14. ábra: A bioetanol ára

Megjegyzés: 92-96% alkoholtartalom, nyugat-európai kikötők FOB T2.

Forrás: F.O.Licht

